

TVORBENI POTENCIAL GLAGOLSKIH NOVOTVORJENK NA *-ING* + *-IRATI* V SLOVENŠČINI

IRENA STRAMLJIČ BREZNIK

Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, Maribor, Slovenija

STRAMLJIČ BREZNIK, Irena: The word-formation potential of new verbal forms with *-ing* + *-irati* in Slovenian. *Jazykovedný časopis (Journal of Linguistics)*, 2018, Vol. 69, No 3, pp. 572 – 580.

Abstract: The paper focuses on new verbal formations in Slovene coined from borrowed nouns ending in *-ing* with the Slovenian morpheme *-irati* (e.g. *šoping-irati*) on the basis of analogous phonological and semantic structures in the language, and examines their spread in the sphere of informal language use. The word-formational potential of such verbs is further examined with the basic categories of cognitive grammar, such as morphemic transparency, schematicity of the word-formational pattern and the established status of the phonemic sequence **ingira** in the previously existing lexical units of the Slovene language.

Key words: Slovene, word-formation, cognitive grammar, denominal verbal formations in *-ing* + *-irati*

1. UVOD

Družbeno-politični premiki in pospešen proces globalizacije so v devetdesetih letih preteklega stoletja prinesli bistvene premike v dotoku tuje leksike v vse nacionalne jezike. Ena od posledic je tudi nastanek novih tvorbenih pojavov, ki jih v slovenščini predstavljajo tvorjeni glagoli z izglasjem na *-ingirati*. Zanimivi so zato, ker ustaljeni vzorec izimenskih glagolskih tvorjenk na *-irati* širijo z novo podstavno možnostjo, ki jo predstavljajo prevzeti samostalniki na *-ing*, s čimer se odpira in utrjuje nova obrazilna kombinatorika.

Glede na razpoložljive podatke *Gigafide*, referenčnega korpusa slovenskega jezika,¹ je v njem potrjenih skupno devet različnih² glagolov na *-ingirati* z naslednjimi pojavitvami: *dopingirati* (149), *šopingirati* (31) z različico *shopingirati* (1), *sparingirati* (3), *mobingirati* (2) z različico *mobbingirati* (1), *jogingirati* (1), *marketin-*

¹ Korpus *Gigafida* je obsežna zbirka slovenskih besedil najrazličnejših zvrsti, od dnevnih časopisov, revij do knjižnih publikacij vseh vrst (leposlovje, učbeniki, stvarna literatura), spletnih besedil, prepisov parlamentarnih govorov in podobno, vsebuje pa skoraj 1,2 milijarde oz. natančneje 1.187.002.502 besed. Glavnino besedil zajema v časovnem razponu 1991 – 2011. Vir: <http://www.gigafida.net> [cit. 19. 9. 2018].

² Izločili smo glagol *fingirati* in njegove predponjene oblike, ki v to kategorijo glagolskih tvorjenk ne sodi, saj je izvorno prevzet iz nemškega glagola *fingiren*, ta pa iz latinskega *fingere*.

girati (1), *mitingirati* (1) in *lizingirati* (1). Dva od teh nastopata še s prefiksi *našopingirati* (1), *zadopingirati* (1). Glagol *lupingirati* pa je potrjen z eno pojavitvijo le s predponskim obrazilom (*odlupingirati*). Skupno torej 193 pojavitev.

Kot zanimivost velja omeniti, da najfrekventnejši glagol *dopingirati* nima tudi časovno gledano najzgodnejše pojavitve v korpusu. S tremi primeri se pojavi šele leta 1998,³ medtem ko se po frekvenci drugi najpogostejši (*šopingirati*) pojavi že leta 1996.⁴

Slovar novejšega besedja slovenskega jezika (2012; v nadaljevanju SNB), ki vključuje v zadnjih dveh desetletjih nastale ali oživiljene besede, besedne zveze in pomene, je izmed naštetih glagolov vključil le dva. Kot stilno nevtralni leksem, brez kvalifikatorjev, glagol *dopingirati*, ki je tudi korpusno potrjen kot najfrekventnejši glagol, in po korpusni pogostnosti drugega, tj. *šopingirati*, s kvalifikatorjem *pog*.

Druga izdaja *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* (2014; v nadaljevanju SSKJ 2) uslovarja ista glagola, brez njunih sicer korpusno potrjenih istokorenskih predponjenih tvorjenk. Iz selekcije in kvalifikatorske oznake lahko sklepamo, da gre za novejši tip glagolskih tvorjenk, ki z izjemo glagola *dopingirati* ostaja zunaj knjižne rabe, torej v sferi pogovornega jezika.

Podatke o neknjižni rabi slovenščine prinaša korpus *Janes*,⁵ v katerem smo preverili pojavnost relevantnih glagolov na *-ingirati*. Zasledili smo okrog 200 njihovih pojavitev. V prvi skupini so glagoli, ki so potrjeni že v korpusu *Gigafida*: *dopingirati* (41), *nadopingirati* (2), *zadopingirati* (1), *šopingirati* (120), *shoopingirati* (7), *shopingirati* (1), *pošopingirati* (1), *odšopingirati* (1); *mobingirati* (5), *zmobingirati* (2); *joggingirati* (1).

Opazimo pa lahko tudi nekaj novih, večinoma enopojavnic, ki jim dodajamo zgled rabe:⁶ *dumpingirati* (V nekulturni državi, kjer veliki odirajo ali dumpingirajo z odiranjem malih, podizvajalcev?); *klipingirati* (Mogoče bo pa objavljeno v obliki violinske sonate na programu ARS :) v bistvu celi strani 4 in 5 naj ti klipingirajo); *skimmingirati* (Sicer pa keš! So jo /bančno kartico/ kolegici skimmingirali in max. spraznili. Ker ni vedela, jo ni preklicala, pa bi morala (priporočila banke ni upoštevala));

³ Kot vira sta navedena dva večja slovenska časopisa *Delo* (/.../ toda dokazov, da se je dopingirala, nisem imel; /.../ če se bo izkazalo, da se kolesarji dopingirajo /.../) in *Dnevnik* (*Vsekakor podjetje potrebuje takega "vrača", ki bi z Drogo vsaj za trenutek "dopingiral" trgovalce, /.../*).

⁴ Konkordanca je iz revije *Mladina* (/.../ z Alenko Bikar, s katero sva stalno skupaj, toliko šopingirava, da naju bolijo noge, ...).

⁵ *JANES* – Jezikoslovna analiza nestandardne slovenščine je rezultat nacionalnega projekta, katerega cilj je bil zgraditi obsežen korpus spletne slovenščine (iz twitov, besedil forumov, komentarjev na novice, blogov in pogovornih strani na Wikipediji). Korpus *Janes* 1.0 vsebuje okoli 250.000.000 pojavnic oz. 13.000.000 besedil slovenske računalniško posredovane komunikacije in je sestavljen iz korpusov *Janes-Blog*, *Janes-Forum*, *Janes-News*, *Janes-Tweet* in *Janes-Wiki*. Vir: <http://nl.ijs.si/janes> [cit. 19. 9. 2018].

⁶ Izločili smo nerelevantne pojavnice, med njimi tudi glagol *blingirati*, ker je bilo iz konteksta razvidno, da gre za tipkarsko napako in dejansko glagol *blindirati*.

nafotošutingirati (/.../ ja pa ii kak so se lepo nafotošutingirali); *endšuldigirati* (Šele zdej vidim da ni linkal :D Se endšuldingiram :D); *glampingirati* (Glamping. Ze kdo (za Pobija gdo) glampingiral?); *spinningirati* (e govor takele [per], jst bi rada kr še neki časa tm spinningirala :)); *šutingirati* (Kako si vedla da šutingiram /.../).

2. UTRJENOST GLAGOLOV NA *-IRATI* IN SAMOSTALNIKOV NA *-ING* V SLOVENSKI LEKSIKI

Kot omenjeno, gre v primeru glagolskih tvorjenk na *-ingirati*⁷ za pojav nove tvorbene kombinacije prevzetih samostalnikov na *-ing* in glagolov na *-irati*, zato najprej pojasnujemo njuno dosedanje umeščenost v slovenski leksikalni sestav.

Glagoli na *-irati/-izirati*⁸ imajo v slovenskem leksikalnem sistemu dolgo tradicijo, saj naj bi se kot prevzete besede mednarodnega značaja (Merše, 2013, s. 291) uveljavili že v slovenskem jeziku 16. stoletja,⁹ čeprav je preverjanje stanja v knjižnojezikovni rabi konec 17. stoletja že potrdilo njihovo opuščanje, ki mu je mogoče slediti tudi prek razpoložljivih slovarjev 18. stoletja, v katerih je opazno njihovo še večje sestavno in številčno krčenje. Po navedbah avtorice so mesto iztočnic v slovarjih 18. stoletja izgubili celo glagoli, kot so *absolvirati*, *adplicirati*, *apelirati*, *definirati*, *disputirati*, *eksaminirati*, *fantazirati*, *legitimirati* itd., ki so bili v besedilih protestantskih piscev opazno frekventni.

Na prelomu 19. in 20. stoletja se je pojavila močna težnja po zamenjavi prevzeta glagolskega obrazila *-irati* z domačim *-ovati*, npr. *deklamovati* namesto *deklamirati*. Toda to prizadevanje ni bilo uspešno, saj je že prvi slovenski pravopis (Levec, 1899) odsvetoval tako zamenjavo (npr. *absolvovati* za *absolvirati*), zlasti če je bila ob obrazilu v slovenščino prevzeta tudi podstava, iz katere je glagol tvorjen (Toporišič, 2006, s. 66).

Stanje v sodobnem knjižnem jeziku, kot kažejo korpusni podatki¹⁰ in tudi SSKJ 2, pa ponovno potrjuje njihovo porast, saj je v okviru (pod)iztočnic prisotnih kar 1925 glagolov na *-irati* in 379 na *-izirati*.

S stališča sinhronnega stanja se glagolsko obrazilo *-(iz)irati* tudi danes večinoma družijo s podstavnimi besedami (Žele, 2011, s. 216), uveljavljenimi v širši mednarodni rabi (*adresirati*, *aromatizirati*, *nominirati*, *promovirati*), toda ni izključena možnost

⁷ Primerov z izglasjem *-ingizirati* nismo zasledili.

⁸ Latinsko obrazilo *-are/-ire* je prek francoskega nedoločniškega obrazila *-er/-ir* prešlo v nemško nedoločniško obrazilo *-ieren* in iz tega v *-irati* (iz nem. *-ier* in domačega *-ati*); iz grščine prek francoskega *-iser* in prek nemškega *-isieren* pa je nastala različica z vpono *-izirati* (Skok, 1954, s. 25; 1955/56, s. 37, 39).

⁹ *Besedje slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja* ima 101 iztočnico na *-irati* in 2 na *-izirati* (*evangelizirati*, *kanonizirati*). Vir: <https://fran.si> [cit. 19. 9. 2018].

¹⁰ Oblik na **irati* je v korpusu več kot 2 milijona, za 7.500 različnic; najvišjo frekvenco pa dosega glagol *organizirati* s skoraj 140.000 pojavitvami. Podatki so informativni, ker glede ustreznosti primerov niso ročno pregledani.

tudi druženja z domačimi sestavinami (*živcirati*). Opazna prvina takih glagolov pa sta ekspresivnost in pogosta raba v slengu (*naspidirati*, *zašminkirati*, *skulirati se*).

Priponsko obrazilo *-ing* je zaradi velikega števila tovrstnih prevzetih besed že inventarizirano v *Slovenskem pravopisu* (2001) za dva pomena, in sicer dejanja (*dribling*, *džoking*, *kamping*, *trening*) in opravila (*inženiring*, *avtokamping*). Primeri pa kažejo, da gre dejansko za prevzete tvorjenke iz angleščine, ki so se večinoma že prilagodile slovenskemu jezikovnemu sistemu, medtem ko obrazilo *-ing* ni družljivo s slovenskimi besedotvornimi podstavami.

Korpusni podatki v *Gigafidi* kažejo¹¹ okrog 700.000 pojavnic za blizu 15.000 različnic, po frekvenci pa je na prvem mestu *trening* z več kot 123 000 pojavitvami. V primerjavi s tem podatkom je delež uslovarjene leksike na *-ing*¹² v SSKJ 2 relativno majhen,¹³ saj je potrjenih okrog 120 iztočnic, v katerih nastopajo kot samostojni leksemi (*brifing*, *damping*, *lifting*, *piling*), kot sestavine zloženek (*aeromiting*, *avtokamping*, *kikboksing*, *telemarketing*), besednih zvez (*bandži džamping*) ali sestavljenek (*protidamping*). Na svojo prevzetost¹⁴ velikokrat kažejo z obstojem podomačene in citatne oblike, ki ji je v slovarju lahko določena enakovrednost (*branding* in *brending*, *karving* in *carving*), prednost citatne (*catering* tudi *ketering*) ali podomačene oblike (*jahting* tudi *jachting*).

3. MOŽNOSTI VRAŠČANJA GLAGOLSKIH TVORJENK NA *-INGIRATI* V SLOVENSKI LEKSIKALNI SESTAV

Pri ovrednotenju tvorbenega potenciala tovrstnih glagolskih tvorjenk izhajamo iz temeljnih izhodišč kognitivne slovnice, ki so uporabna za interpretacijo besedotvornih pojavov v jeziku (Taylor, 2015, s. 145 – 158).

Kognitivna slovnica znanje o jeziku enači z znanjem o inventarju fonoloških, semantičnih ali simbolnih jezikovnih enot, utrjenih v zavesti govorcev jezika na podlagi rabe in pogostnosti. Jezikovne enote ne predstavljajo naključnega ali neurejenega sestava, marveč so strukturirane na podlagi treh tipov razmerij: (1) razmerje del – celota, (2) shema – primer, (3) odnos podobnosti.

Razmerje del – celota je tip razmerja, ki izhaja iz razumevanja, da so besede simbolne zveze oblike in pomena. Z vidika besedotvorja lahko ta odnos interpretira-

¹¹ Podatki so informativni, ker glede ustreznosti primerov niso ročno pregledani.

¹² Leksemi z *-ing* imajo kot izglagolske samostalniške tvorjenke v angleščini (Plag, 2003, s. 90) pomen procesnosti (*begging*, *running*, *sleeping*) ali rezultata dejanja (*building*, *wrapping*, *stuffing*). Produktivnost tega priponskega obrazila je velika, saj lahko tovrstne tvorjenke nastajajo iz praktično slehernega glagola. Obrazilo *-ing* je v angleščini polifunkcijsko, saj nastopa tudi kot fleksijsko obrazilo za tvorbo angleških sedanjih deležnikov, ki se lahko uporabljajo kot pridevniki (ibid., s. 96) v prilastkovni (*the changing weater*) ali povedkovi poziciji (*the weather is changing*).

¹³ V SNB je takih iztočnic 87.

¹⁴ SNB ob vsaki iztočnici na *-ing* v etimološkem razdelku (E) pojasnjuje izvor, ki kaže nedvoumno prevzetost iz angleščine, npr. *dresing*: E ← angl. *dressing* iz *dress* 'obleči, okrasiti, začiniti'.

mo tudi na ravni prepoznavanja morfemske strukture in s tem tudi osnovnega in obrazilnega dela tvorjenke. Pogoji, da se del besede prepozna kot enota, je obstoj določenega števila različnih besed s strukturo, ki vključuje tako enoto. Gre za vprašanje členljivosti, tj. razpoznavanje posameznih morfemov na podlagi vzporejanja leksemov, ki imajo v svoji strukturi enak morfem.

Predstavljena pojavnost obeh tipov leksemov, tj. glagolov na *-irati* (z redkejšo različico *-izirati*) ter prevzetih samostalnikov na *-ing*, kaže, da oboji v slovenskem leksikonu predstavljajo v rabi prepoznavne enote, ki jih govorec tudi zlahka morfološko razstavi, npr. *garažirati* ← *garaž-* + *-irati*, enako kot *kamping* ← *kamp-* + *-ing*. Razstavljivost takih tvorjenk je povezana s prepoznavanjem obeh morfemov na podlagi dovolj visoke frekvence podobnih leksemov. To dejstvo podpira možnost za novo kombinatoriko obeh morfemov v nove lekseme po podobnem vzorcu.

Razmerje shema – primer je za interpretacijo načel, po katerih se tvorijo besede, v interpretacijskem kognitivnem okviru zelo pomembno. Shemam v besedotvorju namreč ustrezajo tvorbeni vzorci (Waszakowa, 2003, s. 420 – 421). Sheme so abstrakcije jezikovnih struktur, nastalih na podlagi jezikovne primerjave konkretnih jezikovnih enot in razpoznavanja podobnosti med njimi. Primerjava starih in novih besed vodi k abstrakciji sheme, npr. tvorjenke za osebe na *-ant* (*demonstrant*) so lahko vir preslikave na nov leksem, npr. *medit-ant* 'kdor meditira'. Nove tvorjenke pogosto nastajajo po neki že prepoznani shemi oz. tvorbenem vzorcu, ki v jeziku že obstaja.

Besedotvorni morfemi imajo različen potencial za tvorbo novih besed: nekateri so bolj, drugi manj produktivni. Kar pomeni, da je njihova frekvenca povezana s produktivnostjo sheme oz. tvorbenega vzorca, v katerem nastopajo.

Produktivnost je rezultat utrjenosti ali stalnosti, ki je povezana s frekvenco pojava. Pri tem ni pomembna le frekvenca tvorbenega vzorca, marveč tudi število različnih primerov, na podlagi katerih se tvorbeni vzorec ustvari. To pomeni, da so lahko besedotvorni vzorci, čeprav niso pogosti v jeziku, kljub temu produktivni pod pogojem, da so utrjeni na dovolj širokem številu različnih primerov.

Na vprašanje, kaj vpliva na porast glagolov na *-ingirati*, lahko odgovorimo z njihovim besedotvornim potencialom, ki ga črpajo iz že utrjenega tvorbenega vzorca glagolov na *-(iz)irati*. Slednji predstavljajo dobro utrjen besedotvorni vzorec glagolov, nastalih kot izsamostalniške izpeljanke (*palet-izirati* ← *dajati/dati na palete*), nekoliko redkeje kot izpeljanke iz predložnih samostalnikov (*v-kod-irati* ← *dati v kodo*). Določen delež pa jih nastaja tudi kot izpridevniške izpeljanke tipa (*global-izirati* ← *delati/narediti globalno*, *eroti-zirati* ← *delati/narediti erotično*). Zaradi svojih v večini prevzetih osnovnih samostalnikov ali iz njih tvorjenih pridevnikov zelo uspešno vsrkavajo prevzeto leksiko, ki z verbalizacijo pridobi večjo zmožnost vraščanja v leksikalni sestav slovenščine.

Pomembno vprašanje v teh primerih je kombinatorika morfemov s stališča prevzetosti, ki načeloma sledi pravilu domači morfemi z domačimi in prevzeti s prevze-

timi. Prevzeta besedotvorna sredstva (Toporišič, 2006, s. 65 – 66) imajo navadno v jeziku prevzemniku manjšo jezikovno živost kot neprevzeta, ker neprevzeta veliko lažje spodrivajo prevzeta, redkeje pa obratno, kot kaže primer predponskih obrazil ob glagolih na *-irati* (*de-šifrirati* → *razšifrirati*, ni pa mogoče *raz-vrednotiti* → **de-vrednotiti*).

Ker je tvorbeni moč domačih priponskih obrazil načeloma še večja kot pri predponskih, velja, da obstaja še večja možnost zamenjave prevzetega priponskega glagolskega obrazila *-irati* z domačim, neprevzetim. Primeri enakopomenskih dvojnic s prevzetim *-irati* in domačim obrazilom *-(ov)ati* in *-iti* so namreč neredko prisotni tudi v aktualni jezikovni rabi, kot kažejo zgledi, npr. *kadrovati/kadrirati*, *favlirati/favliti*, *slovenizirati/sloveniti* ipd., ki se pa postopoma pomensko diferencirajo, npr. *kadrirati film* nasproti *kadrovati* (redkeje *kadrirati*) *nove ljudi* (Žele, 2011, s. 222).

Glagoli na *-ingirati* torej uporabljajo utrjen vzorec glagolskih izpeljank na *-irati* (*Glag* ← *Sam/Prid-* + *-irati*) in ga samo dodatno razširjajo s specifično podstavno skupino samostalnikov na *-ing* (*Glag* ← *Sam_{ing}-* + *-irati*). Kot kaže, vzorec dodatno utrjuje načelo druženja prevzetih morfemov s prevzetimi morfemi in tako na široko odpira pot glagolskim novotvorjenkam.¹⁵

Podobnost ima pomembno vlogo pri kreiranju shem oz. tvorbenih vzorcev. Kognitivni pogled na vlogo jezika kot sredstva, ki daje govorcem možnost izražanja njihovih konceptov, kot bistveno vključuje študij simbolnih odnosov med fonološkimi in semantičnimi strukturami. Pri tem pa predpostavlja, da imajo le-te tudi določeno stopnjo avtonomije (Taylor, 2015, s. 147). Kognitivna slovnica tako dopušča možnost, da niso motivirane le semantične, ampak do določne mere tudi fonološke strukture, ker so te vselej oblikovane v skladu s shemo za strukturo zlogov, tipično za določen jezik.¹⁶

V okviru tega nas bo torej zanimalo, ali novejši tvorbeni vzorec izsamostalniških glagolskih izpeljank z izglasjem *-ingirati* dodatno podpira v jeziku že obstoječe in dovolj ustaljeno fonemsko zaporedje. Predvsem nas je zanimalo, koliko leksemov v slovarjih oz. korpusih podpira fonemsko zaporedje **ingira**.

V Pleteršnikovem *Slovensko-nemškem slovarju*,¹⁷ ki prinaša najrelevantnejše informacije o slovenski leksiki 19. stoletja, besed s takšnim fonemskim zaporedjem ne najdemo. SSKJ 2 prinaša 10 takih (pod)iztočnic poleg že znanih iz skupine obravnavanih glagolskih izpeljank na *-ingirati* (*dopingiranec*, *dopingiranje*, *dopingirati*, *dopingirati se*, *šopingirati*), tudi tvorjenke iz dveh sicer netvorjenih glagolov, ki imata fonemsko zaporedje *-ing* že v korenu; to sta *fingirati*, prikazovati kaj izmišlje-

¹⁵ Neologizmi so besede, ki imajo potencialno možnost postati enota *langue*, tj. imajo potencialno možnost vstopa v leksikalni sistem jezika (Martincová, 1972), raziskujemo pa jih lahko glede na nastanek in vlogo, ki jo opravljajo (Martincová, 1983, 2005).

¹⁶ Strukturo zloga je v slovenščini raziskoval D. Unuk (2003).

¹⁷ M. Pleteršnik: *Slovensko-nemški slovar* (1. del, A – O, 1894; 2. del, P – Ž, 1895). Vir: <https://fran.si> [cit. 19. 9. 2018].

nega ali lažnega kot resnično, hliniti' z dvema tvorjenkama (*fingiranje*, *fingiran*) in *tingirati* knjiž. ,barvati'.

Korpus *Gigafida* prinaša tako šest različnih tvorjenk iz glagola *fingirati* (67): *fingiran* (104), *fingirati* (67), *fingiranje* (24), *zafingirati* (2), *nefingiran* (1), *fingiranost* (1). Podrobnejša specifikacija podatkov glede na časovno najzgodnejšo pojavitev pa daje sledečo sliko:¹⁸ v letu 1992 se prvič pojavita glagol *fingirati* (1 pojavitev) in glagolnik *fingiranje* (1 pojavitev); pridevnik *fingiran* 1992 (2 pojavitvi), *zafingirati* 1997 (1 pojavitev), *nefingiran* 2003 (1 pojavitev), *fingiranost* 2004 (1 pojavitev). Glagol *tingirati* je v primerjavi s prvim zelo redek, saj v korpusu najdemo le eno pojavitev iz leta 2001. Raba besede se je avtorju besedila, uvrščenem kot korpusni gradivni vir, zdela celo tako nova, da je pojasnil njeno etimologijo.¹⁹

Kot kaže, je fonemsko zaporedje **ingira** utrjeno tudi s frekvenco fonemskega niza netvorjenega glagola *fingirati*, ki je tako odprla pot morfemski kombinatoriki novotvorjenih glagolskih izpeljank na *-irati* iz prevzetih samostalnikov na *-ing*. Korpus *Gigafida* tako zaporedje fonemov potrjuje s skoraj 1200 pojavnicami, znotraj 73 različnih besed v osnovni obliki, ki lahko zajema tudi člene iste besedne družine: *dopingiran* (573), *fingiran* (104), *fingirati* (67), *dopingiranje* (52), *dopingiranec* (46), *šopingirati* (31), *pošopingiranje* (27), *fingiranje* (24), *ratingiran* (10), *dopingiranost* (5), *mitingiranje* (5), *nedopingiran* (4), *zdopingiran* (3), *sparingirati* (3), *mobingiranje* (2), *klipingiranje* (2), *dopingiranje* (2), *zafingirati* (2), *dopingirancem* (2), *dopingirancev* (2), *sparingiranje* (2), *dopingiranka* (2), *mobingirati* (2), *pošopingiral* (2), *nadopingiran* (2), *neratingiran* (2), *reitingiran* (1).²⁰ Ustaljevanje je enako opazno tudi v korpusu neknjižne slovenščine *Janes*, ki vsebuje 497 takih pojavnic z nizom **ingira**.

Dejstvo, da se tovrstne glagolske izpeljanke kot tvorbeni model počasi vraščajo v slovenski leksikalni sestav, kaže s korpusnimi primeri potrjen razrast višjestopenjskih tvorjek, ki so družljive z domačimi predponskimi obrazili tako v okviru nastalih glagolskih sestavljenk (*na-šopingirati*, *po-šopingirati*, *z-mobingirati*) in praktično lahko tvorijo nize iz njih izpeljanih višjestopenjskih imenskih tvorjenk (npr. *dopingirati* → *dopingiran* → *dopingiranec* → *dopingiranost*).

Iz korpusa neknjižne slovenščine o visoki stopnji modelnosti tega novega tvorbenega obrazca kažejo vsaj tri zanimive tvorjenke: *glampingirati*, *nafotošutingirati* in *entišldingirati*. Prva je zanimiva, ker je nastala v angleščini kot rezultat krnjenja

¹⁸ Podatki o prvi pojavitvi niso absolutni, ampak omejeni z v korpus vključenimi besedili med leti 1991 – 2011.

¹⁹ *Gigafida*: Valvasor opisuje, da je s bil na Dunaju navzoč pri tem delu in je celo sam, »s svojimi rokami tingiral (lat. *tingere* potopiti, barvati) funt svinca z enim granom (en gran je približno petina grama) tinkture v najžlahtnejše zlato«.

²⁰ Opuščamo navajanje še preostalih dvainštirideset besed s po eno pojavitvijo. Med prvimi enaintridesetimi primeri z več kot eno pojavitvijo smo opustili tudi očitne primere tipkarskih napak, zato je navedenih le 27 primerov.

in sklapljanja dveh besed *glam(our) + (kamp)ing* → *glamping*. Čeprav se v tem smislu po tvorbenem nastanku razlikuje od običajnih angleških deverbativnih substantivov na *-ing*, v glagolski tvorjenki na *-irati* funkcionira popolnoma enako.

Druga ima v podstavi iz angleščine prevzeto zloženko (*fotoshooting*), ki je po izgovoru podomačena v zapisu (*fotošuting*), s katero je tvorjen glagol (*fotošutingirati*) in iz njega še višjestopenjska sestavljenka *nafotošutingirati*.

Tretja tvorjenka (*entšuldingirati*) pa je zanimiva zato, ker nima izvora v angleščini, ampak je prevzeta iz nemščine s krnjenim obrazilom *-ung* (prim. *die Entschuldigung* 'opravičilo'), ki se ne glede na neangleški izvor v tvorbenem vzorcu obnaša popolnoma enako kot iz angleščine prevzeti samostalniki na *-ing*.

4. SKLEP

V prispevku smo obravnavali tvorbeni potencial izsamostalniških glagolskih izpeljank na *-irati*, ki imajo v podstavi iz angleščine prevzete samostalnike na *-ing*. Aktualni *Slovar slovenskega knjižnega jezika* ima uslovarjena le dva taka primera glagolov, to sta *dopingirati* in s kvalifikatorjem *pogovorno* označen glagol *šopingirati*, s čimer je nakazana določena zadržanost do sprejema tega tvorbenega vzorca v knjižni jezik.

Referenčni korpus *Gigafida* in korpus neknižne slovenščine *Janes* pa nasprotno s številnimi novimi primeri potrjujeta, da vendarle gre za postopno ustaljevanje takih glagolskih tvorjenk, čeprav v sferi neknjižne rabe.

Možnosti za razmah tvorbenega vzorca glagolov z izglasjem **ingirati* smo preverjali s temeljnimi kategorijami kognitivne slovnice, ki so uporabne za interpretacijo besedotvornih pojavov. Razpoznavanje posameznih morfemov ter morfemska razstavljalnost novonastalih glagolov na *-ing-* + *-irati* podpirata po eni strani dobro ustaljen tvorbeni vzorec glagolov na *-(iz)irati*, ki ima v slovenskem jeziku tradicijo že od začetkov knjižnega jezika, po drugi strani pa tudi visoka frekvenca prevzetih samostalnikov na *-ing*. Nova morfemska kombinatorika pa je hkrati tudi utrjena na fonemskem nizu, ki ga vsebujejo tudi že druge leksemse enote slovenskega jezika.

Bibliografija

MERŠE, Majda: Slovenski knjižni jezik 16. stoletja. Razprave o oblikoslovju, besedotvorju, glasoslovju in pravopisu. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU 2009. 436 s.

MERŠE, Majda: Slovenski knjižni jezik 16. stoletja. Razprave o jezikovnem sistemu, besedju in prevodni problematiki. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU 2013. 436 s.

MARTINCOVÁ, Olga: K problematice lexikálních neologismů. In: Slovo a slovesnost, 1972, roč. 33, č. 4, s. 283 – 293.

MARTINCOVÁ, Olga: Problematika neologismů v současné spisovné češtině. Praha: Univerzita Karlova 1983. 160 s.

MARTINCOVÁ, Olga (ur.): Neologizmy v dnešní češtině. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR 2005. 248 s.

PLAG, Ingo: Word-formation in English. Cambridge: University Press 2003. 204 p.

SKOK, Petar: Sufiks *-irati* u službenom govoru. In: Jezik, 1954, god. 1, št. 1, s. 25.

SKOK, Petar: O sufiksima *-isati*, *-irati* i *-ovati*. In: Jezik 1955/56, god. 2, št. 1, s. 36 – 43.

TAYLOR, John Robert: Word-formation in cognitive grammar. In: Word-Formation. An International Handbook of the Languages of Europe. Vol. 1. Ur. P. O. Müller – I. Ohnheiser – S. Olsen – F. Rainer. Berlin – Boston: De Gruyter Mouton 2015, pp. 145 – 158.

TOPORIŠIČ, Jože: Besedjeslovne razprave. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU 2006. 667 s.

UNUK, Drago: Zlog v slovenskem jeziku. Ljubljana: Rokus, Slavistično društvo Slovenije 2003. 324 s.

WASZAKOWA, Krystyna: Kognitywne aspekty tworzenia nowych derywatów słowotwórczych (na przykładzie języka polskiego). In: Komparacja współczesnych języków słowiańskich. 1 Słowotwórstwo/Nominacja. Ur. I. Ohnheiser. Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej – Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2003, s. 411 – 435.

ŽELE, Andreja: Glagoli na *-irati* v današnji slovenščini. In: Slavistična revija, 2011, let. 59, št. 2, s. 213 – 227.

Spletni viri

Besedje slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja. Dostopno na: <https://fran.si>.

Korpus Gigafida. Dostopno na: <http://www.gigafida.net/>.

Korpus Janes. Dostopno na: https://www.clarin.si/noske/run.cgi/corp_info?corpname=jan.es.

LEVEC, Fran: Slovenski pravopis. Dunaj: Cesarsko kraljeva zaloga šolskih knjig 1899. Dostopno na: <https://fran.si>.

PLETERŠNIK, Maks: Slovensko-nemški slovar 1. del (A – O) 1894, 2. del (P – Ž) 1895. Spletna izdaja. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU 2010. Dostopno na: <https://fran.si>.

Slovar novejšega besedja slovenskega jezika. Spletna izdaja. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU 2014. Dostopno na: <https://fran.si>.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja. Ljubljana: Cankarjeva založba 2014. 1150 s. Dostopno na: <https://fran.si>.

TOPORIŠIČ, Jože (ur.): Slovenski pravopis 2001. Spletna izdaja, Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti – Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2010. Dostopno na: <https://fran.si>.